

İSLÂM DİNİ TERÖR VE ŞİDDETE KARŞIDIR

Prof. Dr. Fahri KAYADİBİ

ÖZET

İnsanlık terör ve şiddetin acımasız pençesinde kıvrılmaktadır. Ailede, okulda, iş yerinde, spor sahalarında ve sokaklarda terör ve şiddet hakimiyetini kurmuş durumda. Buna bir de kaprislerin ürünü yersiz ve lüzumsuz savaşları eklersek insanoğlunun kendi eliyle kendi dünyasını nasıl yaşanmaz hale soktuğunu açıkça görürüz. Bazıları bu konuda İslâm dînine iftira atmaya kalkmaktadırlar. İslâm dîni terör, şiddet, yersiz ve lüzumsuz savaşların tamamen karşısındadır. Bunun için şiddet, terör ve öldürmeyi yasaklamış; sevgiyi, saygıyı ve insanlığı barış içinde yaşatmayı emretmiştir. Bu sebeple İslâm; sevgi, barış ve huzur dînidir. Ne var ki dünyanın bu konuda bilgi ve eğitim yetersizliği vardır. Öyleyse bilgilendirme ve eğitime hız verilmelidir.

Anahtar kelimeler: İslâm, Sevgi, Saygı, Barış, Huzur, Mutluluk.

ABSTRACT

Human beings are at grips with terrorism and violence. They are in full controll of the stuation in the family, schools, business, fields of sport and even in the streets. If we add the wars that are the production of irrationality to this, we will see that the humans change his own world by himself so as not to live. In regard that, some have attempted to slander to the Islam. However, Islam is against all terrorism, violence and unreasonable wars. Therefore, it forbids violence, terrorism and murdering, instead, orders to live in love, respect and peace. Hence, Islam is a religion of love, peace and happiness. As a matter of fact, there exists lack of information and education. In that case, it should be focused on them.

Key words: Islam, Love, Respect, Peace, Happiness

GİRİŞ

Şiddet ve terör, çağımız insanının başına musallat olmuş bir baş belasıdır. Ne yazık ki; insanın en rahatsız olduğu “şiddet ve terör”ün kaynağı yine insandır. Nedenler ne olursa olsun yeryüzünde şiddet ve terörü estiren insandan

başkası değildir. Sanki insan yaptığı savaşlarla, uyguladığı terör ve şiddetle kendi cinsinin en büyük düşmanıdır. Aynı uygulamayı insanlar kadar hayvanlara ve bitkilere karşı yapmaktadır. Ailede şiddet, kadına şiddet, çocuklara şiddet, sporda şiddet, sokakta dehşet, işyerinde baskı ve tüm dünyada şiddet, terör ve savaş... İnsan insana hayatı neden zehir ederek çekilmez hale dönüştürür? Sevgi, barış, paylaşma, yardımlaşma, yolunu tutarak neden dostça ve kardeşçe yaşamaz? Bilim ve teknolojide çok ilerlediği halde neden bu medeniyet ürünlerini insanın mutluluğu için harcamaz da bunu terör, şiddet ve savaşla insana zarar vermek için kullanır? Her geçen gün terör ve şiddet eylemlerinin azalacağı yerde daha da artış göstermesi üzerinde yoğun araştırmalara yapılarak düşünülmesi ve çözümler üretilmesi gereken bir konu...¹

Peki dinler terör ve şiddete izin verir mi? İlahi dinlerden (İslâmiyet, Hıristiyanlık, Musevilik) birisinin terör ve şiddet dini olması mümkün mü? Bu sorulara evet demek mümkün değildir. Çünkü dinler, insanları tek Allah inancı etrafında birleştirmek ve onları kötülükten iyiliğe sevk etmek için gelmişlerdir. Ancak kötülüğü işleyenlere karşı da dünya ve ahirette cezalar koymuştur. İşlenen suçun, verilen zararın, yenilen hakkın cezası da olmalıdır. Buna da terör ve şiddet denemez. Ancak adalet denebilir. İnsana, hayvana ve bitkiye her ne yolla olursa olsun zarara vermek karşılıksız kalmaz. Cezasız bırakılamaz.

İslâm dini terör ve şiddeti reddeder

İslâm kelimesi “barış, emniyet, anlaşma ve uzlaşma” anlamlarına gelmektedir. Kelime anlamına uygun olarak huzur ve barış içerisinde bir toplum oluşturmayı gaye edinmiştir. Bunun için iyiliği, güzelliği, sevgiyi, kardeşliği, merhameti, adaleti, yardımlaşmayı ve dayanışmayı kısaca insan için faydalı olan

¹ Türkiye’de dünyaya paralel olarak terör ve şiddetin arttığını bir yazarımız bir rapora dayanarak köşesinde şöyle dile getirmiştir: Suç, bir yılda yüzde 64 arttı. Suç enflasyonu yüzde 64. Her 39 saniyede bir suç işleniyor bu ülkede. Bu yazıyı okuma süreniz 2 dakika falan... Kaba hesap... 3 suç işlenecek siz okurken! Hale bak. Saat tutun. Her 6 dakikada bir ev soyuluyor. Her 9 dakikada bir işyeri soyuluyor. Her 7 dakikada bir otomobil soyuluyor. Her 17 dakikada bir otomobil çalınıyor. Her 18 dakikada bir yankesicilik vakası... Her 41 dakikada kapka... Her 59 dakikada gasp oluyor. Her 41 dakikada birini dolandırıyorlar. Her 4 dakikada birini yaralıyorlar. Her 4 saatte bir cinayet işleniyor. Her 19 dakikada biri tehdit ediliyor. Her 31 dakikada bir adamın biri, eşini ya da evladını dövüyor. Bu, polise intikal eden rakam. Etmeyenleri, varın siz hesap edin. Her 28 dakikada silah yakalanıyor. Ruhsatsız. Her 1 saat 15 dakikada bir yetişkin, her 13 saatte bir çocuk kaçırılıyor. Her 4 saatte bir tecavüz veya tecavüz girişimi oluyor. Yılmaz ÖZDİL, Sabah Gazetesi, 13 Şubat 2007.

her türlü sosyal ve ahlâki prensipleri emir ve tavsiye etmiştir. Şiddet yoluyla fiili saldırıda bulunmayı, işkence yapmayı veya daha kötüsü insanların hayat haklarını elinden almayı yasaklamıştır. İnsanların şeref ve onurlarıyla oynamayı, haysiyetlerini rencide etmeyi, onları küçümsemeyi, alay etmeyi bile yasaklamıştır. Bu konuda Hz. Peygamber: “Merhamet edene Allah da merhamet eder. Siz yeryüzündekilere –bütün canlılara- merhamet edin ki, göktekiler de – Allah ve melekler- size merhamet etsin.”² Bir diğer sözünde de: “Müslüman, elinden ve dilinden kimsenin zarar görmediği, insanların her konuda kendisinden emin oldukları kimsedir.”³ buyurarak şiddet ve terörün kökünü kazıyacak prensipleri ortaya koymuştur. Kendisi de asla şiddet kullanmamıştır. Kur’an-ı Kerim’de “Rabbinin yoluna hikmetle, güzel öğütle davet et ve onlarla, en güzel olan neyse o yolla mücadele et. Şüphe yok ki Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir ve O, gerçeğe kılavuzlananları en iyi bilendir.”⁴ denilerek insanları şiddetle değil; bilim ve güzel öğütle doğruluğu getirmesi istenmiştir. “Allah’tan rahmet ile onlara yumuşak davrandın! Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz etrafından dağılıp giderlerdi.”⁵ denilerek insanlara kaba ve sert değil yumuşak davranılmasını istemiştir. Bunun için Peygamberin kendisi de: “Allah Teala beni şiddet uygulayan birisi olarak göndermedi; bilakis eğitici ve kolaylaştırıcı olarak gönderdi.”⁶ diyerek kendisinin şiddet uygulayan değil; eğitici ve kolaylaştırıcı olarak gönderildiğini açıkça belirtmiştir.

Çocuklara Şiddet Değil Sevgi ve Şefkatle Yaklaşılmalıdır

Hz. Peygamber, çocuklara karşı sevgi, şefkat ve hoşgörüyle davranmayı, onlara asla şiddet uygulamamayı tavsiye etmiştir. Bu konuda en güzel örnek de kendisi olmuştur. Torunları Hasan ile Hüseyin’e en güzel şekilde, şefkat, merhamet ve sevgiyi göstermiştir.

Rafi b. Amri’l Gıfari anlatıyor: “Henüz çocukken bir hurma ağacı taşlamıştım. Beni Resulullah’a götürdüler. “Hurmayı niçin taşladın yavrum?” diye sordu. Ben, “yemek için” deyince, Resulullah: “Yavrum bir daha hurmayı taşlama, altına düşenlerden ye.” buyurdu. Sonra başımı okşadı. “Allah’ım bu

² Ebû Dâvud, edeb. 58.

³ Tirmizi, iman, 12.

⁴ Nahl, 125.

⁵ Al-i İmran, 159.

⁶ İbn hanbel, III. 328.

yavrunun karnını doyur.” diyerek dua etti.⁷ Bu örnek, çocuğa sevgi ile yaklaşılması, şiddet uygulanmaması ve rehberlik yapılmasını içermektedir.

Çocuk iken yaklaşık on yıl kadar Hz. Peygamber’in terbiyesi altında yetişmiş olan Enes’e Hz. Peygamber, yapmaması gerektiği halde yaptığı bir iş için, “Niye böyle yaptın?” veya yapması gerektiği halde yapmadığı bir şey için de “Niye bunu yapmadın?” şeklinde hiçbir sözlü uyarıda bulunmamış, bunun yerine model olacak davranış örnekleri sergileyerek çocuğa nasıl davranılması gerektiği konusunda kalıcı bir model teşkil etmiştir.⁸

Kendisine Şiddet Uygulanan Çocuk Şiddet Yapmayı Öğrenir

Ailede çocuğa nasıl örnek olunursa çocuk da o örnekleri kendisine esas alır. Kendisine sevgi ve şefkat gösterilmişse o da büyüyünce kendi çocuklarına sevgi ve şefkat gösterir. Kendisine şiddet ve baskı uygulanmışsa o da şiddet ve baskı uygulamayı öğrenmiş olacaktır. Büyüyünce kendi çocuklarına ve başkalarına aynısını uygulamaya çalışır. Sokakta, futbol sahalarında ve diğer yerlerde şiddete rastlıyorsak bunda ailede görülen şiddetin rolü büyüktür. Çünkü çocuk nasıl yetiştirilmişse öyle olur. Çocuklara nasıl davranılmışsa çocuklar da başkalarına öyle davranır.

Şiddet görenlerde davranış bozuklukları görülür. Nitekim yapılan araştırmalarda, şiddete uğrayan çocuklarda ciddi sağlık sorunlarının yanı sıra uyuşturucu madde bağımlılığı, intihar girişimi, yasa dışı davranış eğilimi, okulda devamsızlık ve eğitimini yarıda bırakma gibi eğilimlerin yüksek olduğu görülmüştür.⁹ Bu çocuklar bazen kendilerine zarar vermeyi çözüm olarak görebilmekte ya da ilerleyen dönemde bir şiddet uygulayıcısı olarak hayatlarını sürdürebilmektedir. Pekiştirme yoluyla yerleşen davranışlar bir kişilik özelliği haline dönüşmekte, böylece şiddet uygulayan yeni nesiller ortaya çıkmaktadır. “Allah belanı versin.”, “Döverim seni.” gibi şiddet içeren sözlerle, sürekli azarlanan, bazen tokatlanan çocuklar, acılarını ve öfkelerini başka kişiler veya başka nesnelere yansıtmaktadır.¹⁰ Çünkü “şiddet”, öğrenilebilen bir davranıştır.

⁷ İbn Mace, Ticaret, 67.

⁸ Müslim Fezail, 51.

⁹ Aile İçinde Ve Toplumsal Alanda Şiddet, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara, 1997, s. 19.

¹⁰ Ömer Menekşe, “Çocuk Ve Şiddet”, Diyanet Dergisi, Sayı: 170, s. 19; Toplumda çok kullanılan bazı şiddet sözcüklerini şöyle sıralayabiliriz: “Şimdi senin kafanı kırarım”, “Şimdi seni ayağımın altına alır parçalarım”, “Hoca'nın vurduğu yerde gül biter”, “Babam sağ

Aile İçi Şiddet

Aileyi birbirine bağlayan en etkin unsur karşılıklı sevgi ve saygıdır. Anne-baba ve çocuklar birbirlerine sevgi ve saygı bağları ile bağlanmalıdırlar. Kırıcı sözler, küfürler, dayak ve çeşitli tartışmalar ailede huzur bırakmaz. Huzursuz aile uzun müddet ayakta duramaz. Eşlerin boşanması, çocukların evden kaçması ve sonunda yuvanın dağılmasına neden olur. Bu sebeple aile içinde şiddet asla olmamalıdır. Cemiyetin temel taşı ailedir. Aile sağlam olursa toplum da sağlam olur.

Aile içinde şiddeti önlemek, yerine sevgi ve saygıyı ikame etmek açısından Hz. Muhammed'in: "Sizin en hayırlınız, eşine ve çocuklarına en iyi davranandır."¹¹ buyruğu ilke kabul edilmelidir.

Bu konuda en iyi örnek Hz. Muhammed'tir. Hayatı boyunca hiçbir kadına vurmadığını Hz. Aişe söylemektedir¹². Yine kocasından dayak yiyen Ümmü Cemil binti Abdullah'ın, durumunu Hz. Peygamber'e bildirmesi üzerine, Resulullah, onun kocasını karşısına alır ve eşinden ayrılıp isteyip istemediğini sorar. Bunun üzerine kocası Ümmü Cemil'den ayrılır¹³. Hz. Muhammed, "Sizin imanca en mükemmel olanınız eşine ve çocuklarına en iyi davranandır."¹⁴ diyerek eş ve çocuklara iyi davranmayı imana bağlamıştır.

Şiddetin en yaygın olanı dayaktır. Çeşitli şekillerde vurmak suretiyle karşısındaki acı verme davranışı olan dayak; genellikle erkekten kadına, anne-babadan çocuk ve gence, nadiren büyük ailelerde kaynana ve kaynatadan geline karşı kullanılan baskı aracıdır. Bunun İslâm dininde hiçbir yeri yoktur. Hz. Peygamber eşine, çocuklarına ve çevresindekilere hiçbir zaman şiddet göstermemiştir. Devamlı sevgi, şefkat ve güzellikler göstermiştir. Kur'an, "Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin dostlarıdır."¹⁵ demiştir. Aile hayatının da karı-koca arasında dostluğa dayalı olması gereklidir.

---

olsaydı da yine dövseydi", "Kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin" gibi sözler.

¹¹ Tirmizi, Sünen, III, 466, (Red'a!!)

¹² İbn Sa'd, et-Tabakat, I, 367.

¹³ İbn Hacer, el-İsabe, IV,420.

¹⁴ İbn Hanbel, Müsned, IV,47.

¹⁵ Tevbe, 71.

Medya ve Şiddet

Şiddet, medyanın ayrılmaz bir özelliği gibi ekranlarda ve gazetelerde devamlı boy göstermektedir. Cinayet, intihar, savaş, soygun, trafik, alkol, sokak kavgaları, yangın, namus ve arazi kavgaları vb. haberlerin, izleyiciye sunulması gerçeğini her gün izleyip görmekteyiz. Çocuklarımız ve gençlerimiz bu haberlerle yatıp-kalkmaktadır. Eğitimde genel bir kural vardır: “Öğrenmede hiçbir zaman kötü örnekler değil; daima iyi örnekler sunulmalıdır”. Çünkü hafızalarda kötü değil; iyi örnekler yer etmelidir. Bunun için tahtaya yazılan yanlış bir formül bile hafızalarda yer etmemesi için, hemen silinerek doğrusu yazılır. Peki, medyanın çocuklarımızın ve gençlerimizin hafızasına resmettiği bu kötü şiddet tabloları nasıl silinecektir? İşte hafızalarda daha küçük yaşlardan itibaren yer ederek ruhlara sinen şiddetin davranışlara yansınması zamanla kaçınılmaz olacaktır. Bu nedenle, yetişen çocuklarımız ve gençlerimizin şiddete itilmesi konusunda medyanın payı çok büyüktür. Haberlerin yanında film ve çeşitli programlarda da şiddetin gösterildiğini göz önünde bulundurursak, medyanın şiddeti ne kadar körüklemiş olduğunu kolayca anlamış oluruz. Bunun için medya, şiddet ve terör konusundaki sorumluluğunu çok iyi bilerek şiddet yayınları hususunda tedbirler almalıdır. Medya, devamlı çocuklarımızın ve gençlerimizin hafızalarına şiddet sahneleri yerine iyi örnekler yerleştirmelidir.

Hiçbir Din Şiddet ve Terörü Onaylamaz

İslâm dini sulh, kardeşlik ve huzur dinidir. Sadece kadına, erkeğe, çocuğa, gence yönelik şiddet meselesine değil; her alanda şiddete karşıdır. Esasen, bütün dinler şiddete karşıdır. Tüm ilahi dinlerin adı İslâm’dır. Dini şiddet ve terörle ilişkilendirmek dine iftiradır. Barış için gelmiş dinler, neden şiddet ve terörü bünyesinde barındırsın. İnsanlar kendi yaptıkları şiddet ve terörü çeşitli nedenlerle din kaynaklı yapmak istemektedir. Tıpkı birçok işledikleri günahlara, dini kılıflar yakıştırmak gibi.

Günümüzde sokaklarda, futbol maçlarında, çeşitli mekânlarda estirilen terör ve şiddet din ve ahlâk yönünden bir yozlaşmanın neticesidir. Dinler, hiçbir kötü harekete müsaade etmez. Çünkü kötülükleri yasaklamış, iyilikleri ise emir ve tavsiye etmiştir. Din, kişilerin mal, can, din, akıl ve nesillerinin muhafazasını ister.

Kur'an, Şiddet, Terör, Kötülük ve Fitneye Karşıdır

Kur'an, şiddet, terör ve kötülüğü hiçbir zaman onaylamaz. Ancak nefsi, canı, malı ve vatani müdafaa gereksiniminde korumayı ve korunmayı ister. Böyle bir durumda karşı tarafın vereceği kötülüğü, tecavüzü ve zararı önlemeyi en tabii hak olarak görür. Bu durumlarda dahi, "... Onlar sizden uzak durmazlar, sizinle barış içerisinde yaşamak istemezler, ellerini savaştan çekmezlerse..."¹⁶ şartı getirilmiştir. "Eğer onlar barışa yanaşırlarsa, sen de O'na yaş ve Allah'a dayan çünkü O, iştendir, bilendir"¹⁷. Yani savunmaya ve korunmaya yönelik hareketlerde dahi karşı tarafın barışı istemesi halinde derhal barışa girilmesini ister.

Kur'an dünyada sulh ve barışın temin edilmesini ister. İnsanlığın barış içinde yaşamasını ana tema olarak işler. Barışı bozacak şiddet, zulüm, fitne, kin ve düşmanlıkları yasaklar. İnsanlara iyilik konusunda, yardımlaşmayı, kötülük konusunda da yardımlaşmamayı emreder¹⁸.

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed de¹⁹ hayatı boyunca şiddete karşı çıkmıştır. Hiç kimseye şiddet uygulamamış, kendisine eziyet ve kötülük edenlere bile beddua etme yoluna gitmemiş; onlar için hidayet ve iyilik dilemiştir. Taif'te kendisini kan revan içinde bırakan müşriklere dahi kurtuluşa ermeleri için dua etmiştir. Nitekim aynı topluluk bu olaydan bir yıl sonra kapısına gelerek af dilemiş ve iman etmiştir. Mekke ve Medine'de peygamberlik görevini yerine getirirken inanmayanlardan gördüğü türlü işkence ve zulümlere karşı sabrederek devamlı merhametle mukabelede bulunmuş kurtuluşa ermeleri için dua etmiştir. Hz. Peygamber'den sonraki Müslümanlar da onun dönemindeki uygulamaları takip etmişlerdir. İdarelerine geçen yerlerde diğer dinlerdeki insanlara her türlü hak, hürriyet, müsamaha ve hoşgörüyü göstermişlerdir. Şiddet yoluna asla gitmemişlerdir. Müslüman toplumlar içinde uzun yıllardan beri asimilasyona uğramadan kendi din ve kimlikleri ile yaşayan topluluklar bunun açık ispatıdır.

İslâm terör ve şiddete kesinlikle karşı olmasına rağmen, dünyada İslâm adına terör ve şiddet gösteren bazı kişi ve grupların varlığını da görmekteyiz. Bunlar İslâm adına, İslâm'a ters düşmektedirler. Bu olumsuz durumu da ya cehaletlerinden veya batı kaynaklarını kurguların bir uzantısı olarak kasıtlı

¹⁶ Nisa, 91.

¹⁷ Enfal, 61.

¹⁸ Nisa, 148; Nahl, 90; Araf, 28.

¹⁹ Enbiya, 107.

sergilemektedirler. Terör hareketlerinde bulunan Müslüman isimli kimselerin de batı ülkelerinde yetiştikleri bir gerçektir²⁰. Batıların bu hareketi, kökü tarihe uzanan İslâm karşıtı kampanyaların bir parçası olarak İslâm dinini kötü tanıtmak veya sömürü gayesiyle Müslümanların yaşadığı coğrafyayı işgal etmeye haklılık gerekçesi hazırlamak niyetlerinden kaynaklanabilir. Böyle bir gerekçeyle yaptıkları işgal ve saldırılarına dünya kamuoyundan ses çıkarmamaları, destek almaları veya en azından taraftar kazanmaları nedenleriyle ihtiyaç duymuş olabilirler.

Şu bir gerçektir ki, İslam ve terör bağdaşamaz ve bir araya gelemmez. Üstelik İslâm, terör ve şiddeti yasaklamıştır. Savaşlar dahi savunma amaçlı yapılmıştır. Cihat konusundaki ayet ve hadislerde düşmanların saldırılarına karşı koymak için savunma amaçlıdır. Öldürme ile ilgili ayetler de savaş anındaki özel durumlar için vardır. Bunun için İslâm adına terör ve şiddet asla yapılamaz. Adı bile “Barış” anlamına gelen İslâm, bu duruma asla izin vermez. Müslüman da terörist olamaz. Ancak huzur ve barışı kurmaya, korumaya çaba gösteren bir kimse olabilir.

İslam “Barış dini”, Müslüman da “barış insanıdır”. İlahi dinler şiddet ve teröre asla müsaade etmez; referans da olamaz. Şiddet ve terörü yasaklayan İslam dini “terör dini” gösterilemez; bir Müslüman da kesinlikle terörist olamaz. Terör hareketinde bulunamaz. Bulunduğu takdirde kendi diniyle ters düşmüş olur

Dünyada Yanlış Tanıtılmış İslâm İmajının Doğru Tanıtılması Gerekliliği

Tarihten gelen yanlış yanlış ve düşüncelerden dolayı dünyadaki başka din mensupları İslâm dînine karşı şartlanmış olarak olumsuz bakmaktadırlar. Hatta bazıları terör ve şiddete tamamen karşı olan bu dine “terör ve şiddet dini” diyebilmektedirler. En son Papa ..... Benedict dahi İslâm’ın “terör ve şiddet dini” (kılıç dini) olduğunu söyleyebilmiştir. Bir dine ancak bu kadar iftira olabilir. Bu nedenle Müslüman aydınların bu gibi iftiralara cevap vermeleri yanında kötü ve yanlış tanıtılan İslâm imajını da gerçeğe uygun tanıtımı yaparak yok etmelidirler.

²⁰ Geniş bilgi için bkz., Magdi Allam, Avrupa Yapımı Kamıkaze, (Çev. Kemal Atakay), Alkım Yayınevi, İstanbul 2005, s. 33.

Topyekûn Eğitim Gerekliđi

Terör ve şiddete karşı her yaştaki insanlar kadın-erkek ayırımı yapılmadan genel bir eğitim seferberliği yapılması gereklidir. Bu eğitimin nasıl yapılacağı, topluma nelerin öğretilmesi gerektiği tespit edilmelidir. Buna paralel eğitim yöntemleri geliştirilmelidir. Bu eğitim tüm kurumlarıyla birlikte yapılmalıdır. Bu konuda herkes kendine düşeni yapmalıdır. Terör ve şiddet konusunda tüm toplum bilinçlendirilmelidir. Terör ve şiddetin boyutları uluslar arası nitelikte olduğunda bütün dünyada bu konuda hassasiyet gösterilmesi ve genel bir eğitim politikası güdülmelidir. Dünya dinleri de terör ve şiddete karşı bir ortak tavır koymalıdır. Kendilerine göre bir eğitim stratejisi geliştirmelidirler. Eğitim konusunda yetişkinler ön plânda tutulmalıdır. Bu konuda gönüllü kuruluşlar da seferber olmalıdır.

Sevgi ve Saygıyı Yayma Geređi

Çeşitli nedenlerle kalplerde oluşan kin, nefret, haset, düşmanlık gibi duyguların yerine sevgi, saygı, hoşgörü gibi duyguları yerleştirmek lâzımdır. Toplumun her kesimine sevgi ve saygıyı yayma çalışmaları yapmak gereklidir. Yani sevgi-saygı konusunda bireylerin gönül boyutunu geliştirmek şarttır.

SONUÇ

Dinler şiddet, terör ve savaş için değil barış ve huzur için gelmişlerdir. Bu nedenle şiddet, terör ve savaş olgusu dinlere fatura edilemez. Hele adı bile "sulh ve barış" anlamına gelen "İslâm Dîni" şiddet, terör ve savaş ile asla bağdaştırılamaz. Şiddet, terör ve savaş kendi çıkarları için oluşturan insanlar bu kötü durumlarının nedenini dinlere yükleyerek kendilerini sorumluluktan kurtaramazlar. Dünyadaki şiddet, terör ve savaşların nedenlerini bularak çare ve çözümlerini üretsinler. Lütfen dinleri kendi kötü emellerine âlet etmesinler.

Ailede anne-babalar ve büyükler çocukları için iyi model oluşturmalarıdır. Çocuklarının ev içinde, sokakta ve okuldaki davranışlarının onların evde gördükleri tutumların bir yansıması olduğu bilincinde olmalıdırlar. Olumlu ve olumsuz davranışlara net sınırlar koyarak şiddet konusunda, çocukları için yol gösterici olmalı ve açık kurallar belirlemelidirler. Onlara zaman ayırmalıdırlar. Sorunlarını dinleyip çözümlene yollarına gitmelidirler. Çocuklarında öz güven oluşturmalarıdır. Dışarıda onların arkadaşlarının kim olduğu, nerede

olduklarını ve ne yaptıklarını onurlarını kırmadan izlemelidirler. Okul-aile ilişkilerini düzenli kurmalıdırlar. Aile içi demokrasinin yerleşmesine önem vermelidirler.

Okullarda şiddeti önleyici tedbirler alınmalıdır. Okulların fizikî yapıları düzeltilmelidir. Ders programları, öğretilenler çocuğa yararlı olmalıdır. Ezberci ve sıkıcı bir eğitim-öğretim öğrenciye bıkkınlık verir. Bu duruma okuldaki kötü tutumlar da eklenince çocuk kendisini sokağa atmak ister. Ailede de olumsuz tutumlar varsa çocuğun mekânı sokaklar olur. Buralarda gördüğü her şeyi alır ve uygular. Bu nedenle okul-öğrenci ve aile iletişimi iyi kurulmalıdır. Fakat okulda ve ailede çocuğu olumlu yola sevk edecek disiplini de ihmal etmemelidir. Şiddet olaylarına karşı net ve tutarlı tavırlar sergilemelidir. Öğrencilerin güvenliğini sağlayıcı tedbirler alınmalıdır.

Medya, şiddet ve terörü önlemede en etken vasıtalarından birisidir. Görsel ve yazılı medya ile aile ve çocuklar bilinçlendirilmelidir. Bu konuda plânlanan ve uygulanan çalışmalara destek vermelidir. Şiddet ve terör konusundaki mücadele alanındaki olumlu gelişmelere katkıda bulunmalıdır. Şiddet ve terör sahneleri özendirici tarzda gösterilmemelidir. Terör ve şiddet içeren filimler gösterilmemelidir.

Gazetelerde eğitim köşeleri oluşturulmalıdır. Radyo-televizyonlarda eğitim, insan sevgisi, sulh, barış ve ahlâk programlarına yer verilmelidir.

Sevgi, saygı, barış, dostluk, kardeşlik konusunda kim ne yapabiliyorsa kendisine düşeni yapmalıdır. Kişi bu konuda görevli olduğu bilincinde olmalıdır.

Bu konularda dünyamız topyekûn bir eğitim seferberliğine girmelidir.

* * * *

Semâdan bir melek hayretle der: İnsanlar insanlar! ...

Nedir bu rû-yi arzı kaplayan al kanlar, insanlar? ...

Ölen kim, öldüren kim, zulmeden kim, ağlayan kimdir?

Biraz fikreyleyin: Sizden değil miydi onlar, insanlar?

Bir Şair

* * * *

ÇOCUKLARIN HAYKIRIŞI

Öldürmeyin büyüklerimiz, öldürmeyin bizi
Toplarla, tüfeklerle vurmayın bizi
Bombalarla yıkmayın başımıza evimizi
Savaşa karar veren sizlersiniz
Ama ölenler bizleriz
Çiçekler beklerken kurşunlar gönderiyorsunuz bizlere
Yakıştır mı bu vahşet hiç sizlere

Öldürmeyin büyüklerimiz, öldürmeyin bizi
Aç, susuz, ilaçsız, giysisiz bırakıp
Soldurmayın bizi
Ağır işlerde çalıştırarak
Ezdirmeyin bizi
Yoksa ahımızı taşıyan nefesimiz
İstemesek de boğar sizi

Dövmeyin büyüklerimiz, dövmeyin bizi
Durduğumuz yerde üzmeyin bizi
İyi örneklerle hep görelim sizi
Tatlı söz, güler yüz ve sevginizi
Başarılı olduğumuzda övgünüzü
Esirgemezsiniz bizden
Mutlu edersiniz hepimizi

Fahri Kayadibi